

***Гресь Юлія Олегівна***

*Національний університет «Одеська юридична академія»,*

*асистент кафедри криміналістики,*

*кандидат юридичних наук*

## **ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ: ТАКТИКА, ТЕХНОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ**

Огляд – слідча (розшукова) дія, яка полягає в безпосередньому пошуку, виявленні, фіксації та аналізі слідчим ознак, властивостей, стану і взаємного розташування об'єктів, що мають значення для кримінального провадження [2, с. 118]. Як науковці, так і законодавець розглядають дану слідчу (розшукову) дію як невідкладну, тобто таку, проведення якої відповідно до ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України дозволяється до внесення відомостей про подію злочину в ЄРДР та фактичного відкриття кримінального провадження. В основі даної норми кримінального процесуального законодавства лежить багатовіковий досвід практики слідчої діяльності різних поколінь слідчих. Більше того, вчені та практики завжди сходилися на тому, що дана слідча (розшукова) дія є найбільш інформативною для розслідування, адже перед нею завжди ставляться важливі тактичні завдання, зокрема: вивчення й фіксація обстановки місця події з метою виявлення характеру та механізму злочину; виявлення й вилучення слідів злочину, які в подальшому можуть бути джерелом доказової інформації; виявлення ознак, що характеризують осіб, які брали участь у вчиненні злочину; фіксація особливостей, що притаманні потерпілій особі та іншим об'єктам посягання; установлення обставин, що відображають об'єктивну сторону злочину (тобто часу, способу його вчинення, дій злочинця на місці події, наслідків злочинних дій); виявлення ознак, що вказує на мотиви та мету вчинення злочину; установлення обставин, що сприяли вчиненню злочину тощо [3, с. 13].

Коло зазначених завдань є досить широким, а успішність їх вирішення впливає на швидкість та результативність розслідування. Разом з тим саме місце події є надзвичайно інформаційно містким, так як несе у собі безпосереднє відображення самої злочинної події, злочинця та особливостей його поведінки. Тобто вивчення місця події у ході проведення такої слідчої (розшукової) дії, як огляд, дозволяє зібрати слідчому значний обсяг доказової та орієнтуючої інформації. Тому не викликає сумніву необхідність якісного проведення даної слідчої (розшукової) дії як слідчим, так і всіма іншими учасниками даної слідчої (розшукової) дії в силу своїх обов'язків. Відповідно, багато в чому якість проведення огляду залежить від якісного рівня підготовки до його проведення. Однак, як показує практика слідчої діяльності, у слідчого не завжди є достатньо часу для ретельної та обдуманної підготовки до проведення огляду. Досить часто він володіє занадто малим обсягом інформації щодо місця та обставин проведення огляду, поки безпосередньо не прибуде на місце проведення даної слідчої (розшукової) дії. Саме тому дуже важливим є забезпечення слідчого системою якісних та універсальних криміналістичних рекомендацій у вигляді положень суто технологічного та тактичного характеру.

Тактика підготовки та проведення огляду багато в чому залежить від учасників даної слідчої (розшукової) дії, часу та місця її проведення. Разом із тим така слідча (розшукова) дія, як огляд, характеризується наявністю широкого кола положень, що мають технологічний характер. Положення тактичного та технологічного характеру спрямовані на забезпечення швидкого й ефективного вирішення завдань огляду.

Технологічний аспект даної слідчої (розшукової) дії має свою реалізацію саме в системі поетапного послідовного й планомірного обстеження різноманітних об'єктів – безпосередньо самого місця події, окремих його частин (вузлів), предметів, документів, слідів, які виявлені на місці події та мають інтерес для слідства.

Крім того, саме в рамках проведення огляду отримують свою реалізацію положення, що стосуються технології застосування техніко-криміналістичних засобів. Фактично їх застосування прямо залежить від об'єктів дослідження, які виявлені під час проведення огляду і мають інтерес та значення для розслідування. При цьому технологія застосування техніко-криміналістичних засобів поєднується з тактико-криміналістичними положеннями огляду, вивченням й оцінкою таких об'єктів на місці їх виявлення. Діяльність з огляду, вивчення й оцінки об'єктів алгоритмічно пов'язана із застосуванням техніко-криміналістичних засобів.

Разом з тим поряд із тактичними та технологічними аспектами огляду місця події необхідно приділити увагу психологічному аспекту даної слідчої (розшукової) дії. Психологічні основи огляду місця події проявляються в аналітичній діяльності слідчого, коли йдеться не лише про пошук доказів, але й про їх оцінку (чи стосується певна інформація розслідуваної події; чи наявні на місці події певні сліди, що можуть бути розцінені як негативні обставини; наскільки певна інформація може бути достовірною), зіставлення один з одним та з іншою інформацією, якою володіє слідчий (наприклад, щодо особи потерпілого, умов учинення злочину, особи злочинця тощо), висунення версій щодо події злочину та окремих її елементів. Крім того під час проведення огляду місця події слідчий може звертатися до застосування методу рефлексії. Г.О. Зорин вказує на те, що технологія застосування даного методу полягає в тому, що слідчий, прокурор, криміналіст, суддя чи адвокат начебто займають місце злочинця і з цієї точки зору розглядає самого себе, свою поведінку на місці події та окремі дії у ході вчинення злочину, тобто аналізую минуле та прогнозує перспективу майбутніх дій [1, с. 7].

Також, у світовій практиці слідчої діяльності під час розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, що посягають на життя, здоров'я, статеву свободу чи статеву недоторканість особи, застосовується метод профілювання, тобто

метод побудови психолого-криміналістичного портрету особи злочинця. В основі як методу рефлексії, так і методу профілювання лежать академічні знання загальної психології та слідчої психології. Разом з тим застосування даних методів у слідчій діяльності передбачає поєднання знань психології з практичними навичками застосування положень криміналістичної тактики, спрямованих на повне та об'єктивне дослідження обстановки місця події, виявлення слідів злочину та їх вивчення.

### ***Список використаної літератури:***

1. Зорин Г.А. Криминалистическая рефлексия в процессах расследования, обвинения и защиты: Учеб. пособие / Г.А.Зорин. – Гродно: ГрГУ, 2003. – 109 с.
2. Криміналістична тактика: навч. посіб. /за ред. М.А. Погорецького та Д.Б. Сергєєвої. Київ: Алерта, 2016. 244 с.
3. Осмотр места происшествия: практическое пособие /под ред. А.И. Дворкина. Москва: Юристъ, 2001. 336 с.